

Циброва А. В.

здобувач

Міжнародного науково-технічного університету
імені академіка Юрія Бугая

Tsybrova Anna

Applicant

Academician Y. Bugay International Scientific and Technical University

РОЛЬ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Анотація. У статті проведено аналіз ролі електронної комерції в розвитку національної економіки та встановлено, що цей вид комерції є одним з інноваційних секторів національного господарства, розвиток якого безпосередньо залежить від рівня впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій. Зазначений аналіз було здійснено за допомогою виокремлення двох базових підходів до конкретизації та обґрунтування зазначеного впливу: розгляд електронної комерції як складової системи національної економіки та розгляд такої комерції як окремого компонента національної економіки. Відповідно, у статті відображено модель такої взаємодії та описано її особливості. Такий підхід дозволив визначити специфічні зв'язки між сферою електронної комерції та національним господарством та конкретизувати переваги електронної комерції для підприємств, що задіяні в реалізації відповідних послуг, та загалом економіки країни.

Ключові слова: електронна комерція, комерція, національна економіка, інноваційна система, інновації.

Вступ та постановка проблеми. Інноваційні технології на сьогодні відіграють ключову роль у розвитку національних економік. Це насамперед пов'язано з потенціалом таких технологій підвищувати ефективність функціонування підприємств у традиційних галузях національного господарства та створювати умови для виникнення нових сфер економіки, які починають активно розвиватися та з часом відігравати важливу роль у забезпеченні економічного зростання.

Загалом на сьогодні структура національного господарства будь-якої з розвинутих країн є досить динамічною системою і стала більш складною за своєю побудовою за останні декілька десятиріч. Така ситуація зумовлена постійним винайденням інновацій, особливо у сфері інформаційно-комунікаційних технологій, подальший розвиток яких стимулює виникнення нових видів підприємств, товарів та послуг.

Саме окреслений процес є характерним для електронної комерції, виникнення якої зумовлено розвитком інформаційних технологій, покращенням якості Інтернету та винайденням нових способів комунікації між людьми. На сьогодні сфера електронної комерції є невід'ємною складовою торгівлі і являє собою складну систему відносин між різними типами економічних суб'єктів. Поступовий розвиток цього виду комерції призвів до підвищення її ролі в розвитку національних економік, що привело до необхідності втручання держави в забезпечення регулювання відносин у цій сфері. Окреслене актуалізує необхідність проведення нових досліджень для вивчення особливостей впливу електронної комерції на розвиток національної економіки

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку електронної комерції розглядали у своїх роботах багато учених, зокрема: Н. Борейко, Л. Гармідер, В. Желіховський, С. Легенчук, Т. Максимова, Л. Патраманська, Л. Філіппова, Р. Царьов та ін. Особливості впливу окресленого виду комерції на розвиток економік різних країн досліджуються в наукових роботах таких науковців: У. Балик, М. Йовенко, О. Мельничук, Н. Меджибовська, А. Одарченко, В. Павлова, Н. Чучко, О. Яценко та ін.

Мета статті. Попри численні роботи вчених у сфері обґрунтування теоретичних та методичних положень розвитку електронної комерції, нині недостатньо вивченими ще залишаються питання ролі цього виду комерції в економічному розвитку країн. При цьому також додаткового вивчення

підлягають питання ролі й національної економіки як цілісної системи у функціонуванні сфери електронної комерції.

Результати дослідження. У Законі України «Про електронну комерцію» зазначається, що «електронна комерція – відносини, спрямовані на отримання прибутку, що виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, унаслідок чого в учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру [1].

Таким чином, відносини, що виникають у сфері електронної комерції, є частиною економічних відносин, які формуються та розвиваються в межах національного господарства та світової економіки. Варто зазначити, що враховуючи природу електронної комерції, господарські процеси, які відбуваються в цій сфері, мають здатність впливати на економічні системи різних рівнів, починаючи від світової торгівлі й до функціонування окремих економічних суб'єктів.

Стрімкий розвиток досліджуваного виду комерції зумовлений значною кількістю переваг, які отримують споживачі, замовляючи послуги та товари через Інтернет. До їх числа варто віднести такі:

- 1) швидка доступність магазинів для споживачів, достатньо просто зайти до мережі Інтернет й уже значна кількість магазинів та їхніх товарів є відкритими для клієнтів;
- 2) більший асортимент товарів, продукції, які пропонуються споживачам. На відміну від реальних магазинів, площі яких обмежені розмірами приміщень, в електронних магазинах може продаватися значний перелік товарів, які максимально можуть задовольнити попит клієнтів;
- 3) можливість отримати товар вдома, не витрачаючи часу для відвідування магазинів, пошуку необхідних моделей та видів товарів;
- 4) цілодобова доступність для споживачів до асортименту товарів, можливість здійснення покупок у будь-який час;
- 5) наявність можливості швидкого порівняння цін між товарами в різних магазинах, використання спеціальних сайтів для цього, що значно спрощує процес вибору товарів та їх придбання;
- 6) можливість ознайомитися більш уважно з характеристиками товару, оскільки в електронних магазинах є можна детальніше наводити опис продукції та інші переваги.

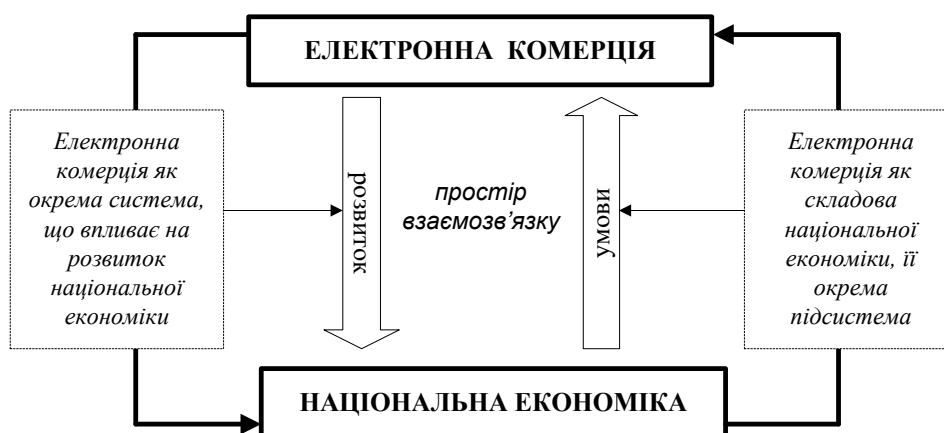

Рис. 1. Роль електронної комерції в розвитку національної економіки

Джерело: складено автором на основі [2; 3; 4]

Отже, електронна комерція як окрема сфера національної економіки має здатність значно спрощувати процес вибору та придбання товарів і послуг, що також забезпечує і трансформацію всієї сфери торгівлі, переводить її на новий етап власного якісного розвитку.

Розглядаючи вплив електронної комерції та розвиток національної економіки не можливо не деталізувати особливості такого впливу та його окремі, базові види. Зазвичай у реальності економічні відносини у сфері електронної комерції та загалом у межах національної економіки перебувають у складних співвідношеннях. Проте для зручності опису специфічних рис взаємодії між окресленими системами доцільно таку взаємодію описати. На рис. 1 представлено модель взаємовпливу електронної комерції та національної економіки.

Отже, аналізуючи рис. 1, можна констатувати, що роль електронної комерції в розвитку національної економіки доцільно розглядати у двох аспектах.

1. Розглядати електронну комерцію як складову системи національної економіки. У такому випадку акцент передусім доцільно робити на впливі інституційного забезпечення розвитку економіки країни також і на розвитку електронної комерції. При цьому важливо розглядати функціонування тих сфер, які сприяють розвитку господарських відносин у межах електронної комерції, аналізувати загальні умови здійснення інвестиційної діяльності в країні. Таким чином, у такому контексті основна увага фокусується на умовах, у яких розвивається електронна комерція, як вони змінюються та повинні трансформуватися, щоб цей вид комерції почав розвиватися ще швидше.

2. Розглядати електронну комерцію як окремий компонент національної економіки, який позитивно впливає на розбудову інших складових господарства країни. При цьому даний вид комерції варто досліджувати дещо відокремлено від загальної системи економіки. У такому випадку акцент дослідження робиться на пізнання особливостей функціонування сфери електронної комерції, досліджуються напрями позитивного її впливу на активізацію економічних відносин у країні, проводиться аналіз розвитку тих сфер, які або залежать від розвитку сфери електронної комерції, або значним чином їхній розвиток залежить від стану функціонування окресленої сфери. Відповідно, у процесі реалізації дослідження в окресленому контексті увага приділяється саме таким драйверам, які сфера електронної комерції продукує для національної економіки, та її потенціалу до формування сприятливого інвестиційного клімату і розвитку інших суб'єктів господарювання.

У таблиці 1 представлено основні позитивні наслідки, які можуть отримувати економічні суб'єкти, що здійснюють підприємницьку діяльність у сфері електронної комерції, та які отримує загалом національна економіка від створення сприятливих умов для розвитку цієї сфери.

Висновки. У статті проведено аналіз ролі електронної комерції в розвитку національної економіки. Зокрема визначено, що цей вид комерції є одним з інноваційних компонентів системи національного господарства і має потужний інноваційний потенціал для подальшого її розвитку. Також визначено, що активний розвиток електронної комерції пов'язаний зі значною кількістю переваг, які вона продукує для споживачів товарів та послуг.

Таблиця 1

Позитивні наслідки впливу електронної комерції для розвитку національної економіки

для суб'єктів підприємницької діяльності	для національної економіки загалом
<ul style="list-style-type: none"> – можливість виходу на міжнародні ринки; – економія витрат при продажу товарів; – розширення асортименту товарів, послуг, наявність яких у реальному магазині забезпечити складно; – можливість використання при продажу широкого спектра товарів та послуг; – можливість поєднання електронної комерції з роботою реальних магазинів; – можливість реалізувати додаткові, супутні товари; – можливість змінити формат обслуговування клієнтів, підвищити їх довіру та забезпечити зростання якості продукції і товарів. 	<ul style="list-style-type: none"> – розвиток зовнішньоекономічної діяльності та залучення держави до світової економіки; – створення нових робочих місць; – розвиток сфери фінансових послуг, що відбувається через активне використання безготівкових розрахунків; – розвиток пов'язаних сфер національного господарства (поштових послуг, сфери інформаційно-комунікаційних послуг); – формування інновацій, які активно використовуються в значній кількості сфер та галузей господарства та сприяють їхньому розвитку; – підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки.

Джерело: складено автором на основі [5; 6]

Дослідження впливу електронної комерції на розвиток національної економіки було описано за допомогою виокремлення двох базових підходів до конкретизації та обґрунтування такого впливу: розгляд електронної комерції як складової системи національної економіки та розгляд такої комерції як окремого компонента національної економіки. Такий підхід дав змогу визначити специфічні зв'язки між сферою електронної комерції та національним господарством та конкретизувати пере-

ваги електронної комерції для підприємств, що задіяні в реалізації відповідних послуг, та загалом економіки країни.

Подальші наукові дослідження у цій сфері можуть бути пов'язані з дослідженням ролі електронної комерції саме в розбудові інноваційної системи країни. Виокремлення та розгляд сучасних інформаційних технологій, які використовуються у сфері електронної комерції також потребує уточнення та сутнісного визначення.

Список використаних джерел:

1. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19/print>
2. Патраманська Л. Ю. Електронна комерція: переваги та недоліки. *Ефективна економіка*. 2015. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4505>
3. Одарченко А. М., Сподар К. В. Особливості електронної комерції та перспективи її розвитку в Україні. *Бізнес Інформ*. 2015. № 1. С. 342–346.
4. Шалева О. І. Електронна комерція : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 216 с.
5. Легенчук С. Ф., Скакун А. С. Сутність електронної комерції: обліковий вимір. *Вісник ЖДТУ. Серія : Економічні науки*. 2011. № 4(58). С. 59–65.
6. Філіппова Л. Л. Електронна комерція: за і проти. *Вісник Нац. техн. ун-ту ХПИ*. 2013. № 44 (1017). С. 58–65.

References:

1. Pro elektronnu komertsiiu [On e-commerce]: Zakon Ukrainy vid 03.09.2015 № 675-VIII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19/print>
2. Patramanska L. Yu. (2015) Elektronna komertsii: perevahy ta nedoliky [E-commerce: advantages and disadvantages]. *Efektivna ekonomika*, no. 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4505>
3. Odarchenko A. M., Spodar K. V. (2015) Osoblyvosti elektronnoi komertsii ta perspektyvy yii rozvytku v Ukraini [Features of e-commerce and prospects for its development in Ukraine]. *Biznes Inform*, no. 1, pp. 342–346.
4. Shaleva O. I. (2011) *Elektronna komertsii* [E-commerce]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. (in Ukrainian)
5. Lehenchuk S. F., Skakun A. S. (2011) Sutnist elektronnoi komertsii: oblikovyi vymir [The essence of e-commerce: accounting]. *Visnyk ZhDTU. Serii: Ekonomichni nauky*, no. 4(58), pp. 59–65.
6. Filippova L. L. (2013) Elektronna komertsii: za i proty [E-commerce: pros and cons]. *Visnyk Nats. tekhn. un-tu KhPI*, no. 44 (1017), pp. 58–65.

РОЛЬ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ В РАЗВИТИИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Аннотация. В статье проведен анализ роли электронной коммерции в развитии национальной экономики и установлено, что данный вид коммерции является одним из инновационных секторов национального хозяйства, развитие которого напрямую зависит от уровня внедрения информационно-телекоммуникационных технологий. Указанный анализ был осуществлен с помощью выделения двух базовых подходов к конкретизации и обоснования указанного воздействия: рассмотрение электронной коммерции как составляющей системы национальной экономики и рассмотрение такой коммерции как отдельного компонента национальной экономики. Соответственно в статье отражено модель такого взаимодействия и описаны ее особенности. Такой подход позволил определить специфические связи между сферой электронной коммерции и национальным хозяйством и конкретизировать преимущества электронной коммерции для предприятий, задействованных в реализации соответствующих услуг, и в целом экономики страны.

Ключевые слова: электронная коммерция, коммерция, национальная экономика, инновационная система, инновации.

THE ROLE OF ELECTRONIC COMMERCE IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

Summary. Today, innovation technologies play a key role in the national economies development. This is primarily due to potential of the above technologies to increase the efficiency of enterprises in traditional sectors of the national economy, and to create conditions for the emergence of new sectors of economy. The structure of the national economy of any developed country is quite a dynamic system and has become significantly more complex in its construction over past few decades. This situation is due to constant invention of innovations, especially in the field of information and communication technologies, which further development stimulates the emergence of new types of enterprises, services, goods. It is the outlined process that is characteristic for e-commerce. Gradual development of this commerce has led to an increase in its role in the national economies development, which necessitates state intervention in ensuring the regulation of the relations in this area. This highlights the need for new research to study the impact of e-commerce on the national economy development. Within the article, the analysis of the e-commerce role in the national economy development is carried out, and it is established that this type of commerce is one of the innovation sectors of the national economy, which development is directly dependent on the implementation level of information and telecommunication technologies. The outlined analysis was carried based on the separation of two basic approaches to the specification and justification of the above impact, i.e.: consideration of e-commerce as an element of the national economy system, and consideration of this commerce as an individual component of the national economy. Accordingly, within the article, a model of this interaction is represented, and its peculiarities are described. This approach allowed us to determine specific links between the e-commerce sphere and national economy, and to specify advantages of e-commerce for the enterprises, which are involved in the provision of relevant services, and economy of the country in general. In addition, considerable attention was paid to the substantiation of the benefits of e-commerce development for consumers, the determination of the basic reasons of the activation of its functioning pace.

Key words: e-commerce, commerce, national economy, economy, innovation system, innovation.